

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapestben.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelmében.

Megkapja e lapot minden kath. nép-

oktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre frt 3.—.

Közirásokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 3 krajczár (6 fillér) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... frt 16.— negyed oldal ... frt 4.—

fél oldal ... „ 8.— nyolczad oldal „ 2.—

A 30 kr. bélyegilletéket a hirdető fizeti.

A díjak előre beküldendőek a Szent-István-Társulathoz.

Az osztatlan népiskolai tanítás főbb nehézségei.

Ismeret alapelve, hogy népiskolai tanításnak, ha azt akarjuk elérni, hogy az életre kiható legyen, lehetőleg a közvetlen szemléleten kell alapulnia és pedig annyira a közvetlen szemléleten, hogy a népiskolai tanulóknak nemesak látni, hallani kell, a mit tanul, hanem éreznie is. Érzékvé azonban tanításunkat csak úgy tehetjük, ha az ehhez megkívántató eszközökkel rendelkezünk. A közvetlen szemlélethez megkívántató eszközök egyes tantárgyak tanításánál, mint pl. a földrajz, természetrajz, történelem, a természetben föltalálhatók; de vannak tantárgyak, melyeknek érzékelteséhez mesterséges eszközökre van szükségünk, a melyek, ha nem bírnak, szintén nem végezhetünk eredményes munkát. Pedig könnyen megolvashatjuk, hogy hány népiskola van fölszerelve, csak leszámítva azt, a méter-mértékek alapos megértéséhez és begyakorlásához szükséges eszközökkel; fizikat, mértani, számtani stb. eszközökről nem is szólva. A mi iskolánk künn a vidéken, — leszámítva természetesen a jobban gondozott egy-két iskolát, — fölszerelés tekintetében bizony csak paródiát a külföldi e nemű iskoláinak, melyekben Szent-István munkája a hegyre taszított kövel, jászai földet a mi tanítóink munkájához képest. De itt fölsőbb tanügyi hatásainkat is kell okolnunk, a melyekben nem iparkodnak itt sem a törvény intézkedéseinek érvényt szerezni, mely nyíltan és világosan kimondja, hogy az iskolák a legszükségesebb tanszerekkel föl legyenek szerelve.

Művezek azonban csak külső okai a népiskolai fölleg az osztatlan népiskolai tanítás siker-
telenségének. De vannak ezeken kívül belső okok is, melyek szintén nagyban hátráltatják a kibontakozást és fölülte megnehezítik az osztatlan népiskolai előhozjuttatását s ez egyik, a miről már értekezésem elején is említést tettem; ezen iskolák hibás szervezete.

Mi az osztatlan népiskola mai szervezetében? Egy nagy képtelenség, vagy, ha komikumot akarunk vegyíteni a dologba: akkor fából vaskarika. Hat osztályú osztatlan iskola, falun, lehetséges-e ez? Ki merem mondani, hogy a mainál sokkal rendezettebb, sokkal előrehaladottabb tanügyi viszonyok mellett sem. Az elkülönítés elvét oly fokban, habár redukált tananyaggal is, keresztülvinni, mint a hogy azt a törvény és a tanterv előírja és a mint ezt az osztott iskoláknál szendélhetjük, lehetetlenség. Miért? Azért először, mert a falusi osztatlan iskolák rendelkezésére boesított anyag, a mindkét nembeli tanuló-sereg szellemileg sokkal fejletlenebb, sokkal elmaradottabb, hogysen közülük csak egy is föl tudná magát arra az értelmi nivóra küzdeni, melyen egy hatodik osztálybeli növendéknek állania kell, ha ezen osztály tanítását megérteni akarja: másodsor, mert a községi elüljáróság és az iskolaszék, a mint azt már föntebb kimutattam, a törvény rendeleteinek a tankötelezettségre vonatkozólag sehol sem tesz eleget. Avagy kérdem, hol, melyik községben van pontosan keresztülvie, hogy a tanköteleseknek teljes száma részesülne hat évi iskoláztatásban? Pedig ez a hat osztályú osztatlan népiskola létesítésénél egyik elengedhetetlen föltétel. A falusi gyermek legtöbbször csak 8—9 éves korában jön először iskolába, honnan, alig szereve meg az ismeretek első elemeit, már ismét kimarad. Igen, ha volna törvényünk, mely kötelezné a növendéket, hogy az elmulasztott éveket kipótolni tartozik, akkor talán keresztülvihető volna a dolog, de így nem. Azért erre nézve én csak egy megoldást látok: az osztatlan népiskolát négy osztályúvá tenni, az V. és VI. osztály tananyagának földolgozását pedig az ismétlő, vagy a tervezett gazdasági ismétlő-iskolákra bizni. Természetesen ez esetben az ismétlő-iskolát is egészen másképp kellene szervezni, úgy, hogy ne csak csupán ismétlő, de egyúttal továbbképző iskola is legyen; a mi megint csak úgy volna elérhető, ha benne nemesak a tanítás, de

magá az iskoláztatás is egészen új alapra fektetettnek. Ismétlő-iskola heti ötórával erre nem lenne elég, valamint az a fizetés sem, a mit a tanítók ismétlő-iskola-tanítás ezímen ez idő szerint legtöbb helyen húznak.

Emítettem továbbá, hogy oka az osztatlan népiskolai tanítás sikertelenségének nagy részben a hibás módszer is, mely szerint ezen iskolák, — kevés kivétellel, — vezetve vannak.

Az osztatlan népiskola methodikailag úgy, mint didaktikailag teljesen képzett erőt kíván. Rendelkezünk-e ilyenekkel megfelelő számmal? Bizony nem. Sok, nagyon sok kitünő tagot számúl a magyarországi tanítói kar, de olyat kevés, a ki az osztatlan iskola vezetésében is otthonosan érezné magát, erre is képesítve volna. Ezen a terepen a legtöbb tanító működése, — tisztelet a kivételnek, — a sötétben való tapogatódzás. Szeretnének világosságra jutni, de sehogy sem találják meg a kivezető ajtót. Innét munkájuk sohasem bevégezt munkái, hanem csak kísérletezés. De ennek nem ők az okai, hanem oka legtöbb esetben az a tanítóképző, melyben képesítésüket nyerték. Az a tanítójelölt, a ki csak pusztán elméletből ismeri az osztatlan iskolát, de gyakorlatban nem volt alkalma azt láthatni s annak vezetésében magát gyakorolhatni, abból nehezen válhatik jó osztatlan iskolai tanító. Pedig kevés képző nyújt erre alkalmat, mely mellett gyakorló iskola nincs, egy sem. Azért nagyon kívánatos volna, ha minden egyes tanítóképző mellett gyakorló-iskola is szerveztetnék, hogy alkalom nyújtsanak a növendékeknek elméleti ismereteiket mindjárt gyakorlatilag is érvényesíteni. Nem vitatom különben, sőt magam is szívesen elismerem, hogy meg lehet az osztatlan népiskola okoszerű vezetéséhez szükséges képességet magánuton is megszerezni, de hozzátéve, hogy ez vasszorgalom és erős megfigyelő képesség mellett is sok időbe kerül, melynek megint csak a tanúgy adja meg az árát.

Szólnak még a hiányos szakfölgügyeletről, a különböző tantervekről, a gombamód elszaporodott, osztatlan iskoláinkban még mindig grasszáló rossz real-tankönyvekről, melyek még ma is terjesztik a fölületes tudást és fokozzák a túlterhelést, mint mindmegannyi akadályáról az osztatlan népiskolai tanításnak; ugyszintén ez iskolákban a fegyelem és figyelem mikénti föntartásának módozatairól, melyek sok tekintelben szintén elütök az osztott iskolák fegyelem- és figyelem-föntartási módozataitól, de ezeket elhagyom, miután a főnehezégeket, melyeket eléggé részletezve előadtam, ha egyszer sikerült leküzdeni, ezek fölött játszva diadalmaskodhatunk.

Röviden összegezve tehát: melyek azok az elvek és módok, melyek alkalmazásával az osztatlan népiskolai tanítást gátoló nehézségek leküzdhetők volnának?

Először is a népoktatási törvénynek s vele kapcsolatban a népiskolai tanítás sikeresebb előmozdítását czélzó rendeleteknek vasszigorral való

végrehajtása. Így a 6—10 éves tanköteleseknek már szeptember elsejével, az ezen fölülieknek, — a 10—12 éveseknek, — pedig legkésőbb október elsejével való beiskoláztatása. Ezenfölül az ismétlő iskoláztatás pontos keresztülvitele teljes tíz hónapon át az egész vonalon. Ez azonban csak úgy lesz lehetséges, ha tanúgyi adminisztráczióink keretébe a közigazgatási hatóságot, a szolgabírókat is beillesztjük s a kétheti mulasztásokat ő hozzá terjesztjük s jogot adunk neki, illetve kötelességévé tesszük, hogy a járshoz tartozó iskolákat havonként legalább egyszer meglátogassa, vagy alantás közegei, a szolgabírák által meglátogattassa és ha hanyagságot tapasztal, különösen az iskoláztatás körül, mely hanyagság esetleg az iskolaszék vagy a községi elüljáróság kötelességmulasztásából származhatik, velük szemben rögtön a törvény teljes szigorát alkalmazza; továbbá, ha a tankötelesek összeírása, nem mint sok helyen szokásban van, találmra, hanem házról-házra járva történik s nem akkor, midőn a községi jegyző már minden dolgot elvégezte, október végefelé, hanem előbb, augusztus hóban. Különben ezt szintén a járási szolgabíró ellenőrzése alá kellene helyezni, hogy az adja ki, illetve az hagyja meg a jegyzőknek, hogy az összeírást mikor fogantossák.

Másodszor az iskoláknak a jozan pedagógia és helyes módszertan elveinek megfelelő tanszerekkel való ellátása; mert a mint egyik ismert pedagógusunk azt igen helyesen megjegyzi, czelt csak eszközökkel lehet elérni.

Harmadszor az osztatlan iskoláknak két-két osztály egybevonásával négy osztályra való osztása s az V. és VI. osztály tananyagának az ismétlő-, vagy a miniszter által tervezett reform életbelépésével a gazdasági ismétlő-iskolákba való áttétele.

Negyedszer a mainál alaposabb tanítóképzés, olyan, a mely kész erőt adjon az osztatlan iskoláknak. Ezért kívánatos, hogy minden egyes képző mellett, legyen az állami vagy felekezeti, egy-egy gyakorló-iskola szerveztessék, mert soha sem szabad felednünk, hogy a sikeres tanításnak legtöbb föltétele: a jó tanító. («Az iskola én vagyok.»)

Csak így, ez elvek és módok alkalmazása mellett, e fölsorolt akadályoknak az elhárításával lehetne az osztatlan népiskolát életképes intézménnyé tenni s vele együtt a kérdést gyökereesen megoldani. Minden más törekvés azonban, mely nem az itt fölsorolt nehézségek legyőzésére törekszik, hanem máshol, talán egészen alárendelt dolgokban keresi a baj okát, kárbavesztett munkát teljesít, mint teljesítettek azok, a kik eddig az osztatlan népiskola kérdésének megoldásával foglalkoztak. Azért ha azt akarjuk, hogy az osztatlan népiskola a nemzeti kultúra szolgálatában egész munkát teljesítsen, akkor egyesítsük összes erőinket a fenti akadályok legyőzésére és czelt érünk. Adja Isten, hogy úgy legyen! (Vége.)

Duna-Szerdahely.

Erdődy Ferencz.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

A magyarországi latin és görög szertartású róm. kath. tanítók segélyalapja központi bizottságának 1899. évi augusztus hó 24-én Budapesten tartott XV. közgyűléséről szóló jegyzőkönyv.

I. A gyűlést az egyetemi templomban 9 órakor tartott esztendőszentmise előzte meg, melyen a bizottság tagjai testületileg vettek részt. II. Dr. Waller Gyula elnök nagy szavakkal üdvözölte a bizottság tagjait és különösen hangsúlyozta, mily kívánatos lenne az alapszabályok módosítása. A folyamatba vendő átdolgozásnál tekintettel kellene lenni a kántorok nyugdíjsereimre és ahol lehető az orvoslására törekedni. Végül köszönetét nyilvánítja az alapkezelő egri főkapitánynak és különösen Begovesevich Róbert ezimzetes püspöknek, ki az alap vagyonának gondozása körül a legnagyobb buzgalommal fáradozik. A központi bizottság zájós eljenzéssel ad köszönetet elismerésének az elhangzott szép beszédért. III. Elnök felszólítja a bizottságot, hogy a gyűlés tartására a jegyzői teendők végzésére saját kebeléből jegyzőt válasszon. Egyhangúlag Jankovics János szátmári igazgatótanító kéréstől föl. IV. Elnök jelenti, hogy Gulyás Béla volt alelnök lemondását ő emnenciájára magas támogatására adta és új alelnök kinevezését kerelmezte. Ő emnenciájára kegyelmesen elfogadván a lemondást, nemléké Major János esztergomi elemi iskolai igazgató urat méltóztatott kinevezni, a mint azt ő emnenciájának Balaton-Füreden 1899. évi augusztus hó 10-én, 1899. szám alatt kelt leirata mutatja. A központi bizottság örömmel üdvözli az új alelnököt, mire Major János kinevezett alelnök hódolattal mond köszönetet az őt kitüntetett kinevezésért és egyúttal kijelenti, hogy mindenben igyekezn fog a segély-alap ügyeinek előmozdításban közreműködni. V. Elnök bemutatja ő emnenciájának a mult évi központi bizottsági ülés jegyzőkönyvére vonatkozólag 1898. évi október 1-én 5260. sz. alatt kelt magas leiratát. VI. Elnök előterjeszti a mult évi vonatkozó számadásokat és kéri a fömentvény megadását. a) Ekvözben kiadható segélyezésre nála maradt (mult évi jegyzőkönyv VIII. pontja szerint) 598 frt 60 kr. Ezen czélra, nyomtatványok és postára kiadott 569 frt. Maradt 29 frt 66 kr. b) Ösztöndíjakra megszavaztatott (mult évi jegyzőkönyv VIII. p.) 1750 forint. Kifizetett 1575 frt. Maradt 175 frt. c) Segély- és gyámoltásra folyósítva lett (mult évi jegyzőkönyv VII. p.) 2000 frt. Kifizetett 1980 frt. Maradt 20 frt. Ekkép jelenleg az elnöknel rendelkezésre áll összesen 224 forint 60 kr. Mután az itt kitüntetett bevételi és kiadási tétel a valóságnak megfelelnek s okmányokkal kellően igazolva rendben találtattak: a központi bizottság az elnöknek a fömentvényt megadja. VIII. Elnök előadja, hogy a segély-alap irodai teendői évről-évre emelkednek, miért is illő tiszteletdíjjal egy állandó titkári állás szervezését kéri. A központi bizottság méltányolva elnök előterjesztését, a titkári állás szervezését határozatilag kimondja, az évi tiszteletdíjat 50 forintban állapítja meg s a választását az elnök hatáskörébe utalja. IX. Elnök bemutatja az alapot kezelő egri főkapitán kérvényét: Begovesevich Róbert v. püspök, egri kanonok által beterjesztett 1898. évi számadások kivonatát. Egyúttal fölhívja a jegyzőt, hogy azt egész terjedelmében olvassa föl. A számadások kivonata a következő: A) 1. Egyes egyházmegyék részéről beküldött időközi kamat 26 frt 16 kr. 2. Értékpapírok és takarékpénztári betétek 1898. évi kamatai 3041 frt 76 kr. 3. Pártoló tagoktól évenkénti díjak ezimén bejött 99 frt 80%-től 79 frt 20 kr. 4. Rendes tagoktól évenkénti díjak ezimén bejött 1788 frt 23 kr 80%-től 1430 frt 66 kr. Összesen 4571 frt 68 kr. B) Az 1899. évben fölösztás alá eső kamat 4571 frt 68 kr-ből az alapszabály 7. §-a szerint jut: 1. Ösztöndíjazásra a fönti összeg 1/10 része 1828 frt 68 kr. 2. Segély- és gyámoltásokra (3/10 rész), gyámoltás (2/10 rész): együttvéve a fönti összeg 3/10 része 2285 frt 82 kr. 3. Az országos árvaház alapjának gyarapítására 1/10 rész 457 frt 20 kr. Összesen: 4571 frt

68 kr. Központi bizottság segélyekre 2000 frt, ösztöndíjakra 1700 frtot szavazott meg. Az 1. alatti összegből 128 frt 66 kr., a 2. alattiból 285 frt 82 kr., úgyszintén a VI. c) pont alatti 224 frt 66 kr. Összesen: 639 forint 14 krajczár az elnök kezével hagyaték, hogy abból évközben sürgős segélyeket utalhasson ki és a bizottság intézkedése szerint fizetéseket eszközölhessen. (Folyt. k.)

Meghívó. A marosi róm. kath. tanító-egyletnek Boóben 1899. október 19-én, a népiskola helyiségében tartandó vándorgyűlésre. Targysorozat: 1. Reggeli 9 órakor istentisztelet. 2. Bíráló bizottságok kiküldése. 3. Gyakorlati tanítást tartanak: a) P. Lukács Ádám, b) Orbán Mihály a «főnév»-ről. 4. Elnökválasztás. 5. A mult vándorgyűlés jegyzőkönyvének fölolvása. 6. Szavai: Borsos Mihály. 7. Fölolvas: Marthy György. 8. Szavai: Paál Lajos. 9. A jövő gyűlés helyének megjelölése. 10. A gyakorlati tanítások méltatása. 11. Indítványok Hodos, 1899. évi szeptember hó 27-én. *Borsos Mihály*, egyleti alelnök. *Kovács Pongrácz*, egyleti jegyző.

Meghívó. A szombathely-egyházmegyei róm. kath. tanító-egyesület szent-teleki köre őszi közgyűlését fölvő október hó 19-én Pusztaszent-Mihályon fogja megtartani, melyre a rendes- és pártoló tagokat, valamint a tanítgyarabókat tisztelettel meghívom. Német-Csenes, 1899. okt. 19-én. *Hilfner István*, körelnök.

Meghívó. A szanyi esperesi-kerület róm. kath. néptanító-egyesülete 1899. évi október hó 19-én délelött 9 órakor Csornán, a róm. kath. fiúiskolában tartja őszi rendes közgyűlést, melyre a tagokat tisztelettel meghívja az elnökség. Targysorozat: 1. Elnöki megnyitóbeszéd. 2. A mult gyűlés jegyzőkönyvének fölolvása és hitelesítése. 3. Püspök Mihály maglócai kántor-tanító előadása: A főszámvétel módszere a IV-VI osztályban. 4. Farkas József szőlő-sárkányi kántor-tanító előadása: A gyümölcsfajok fölismérése. 5. Könyv- és pénztáros évi jelentése. 6. Az egyleti tisztviselők és választmány megválasztása. 7. Tagsági és segélyegyleti díjak befizetése. 8. Indítványok.

EGYESÜLETI ÉLET.

A szombathely-egyházmegyei róm. katolikus tanító-egyesület közgyűlése. (Folytatás.) Az országos nyugdíjgyűről elnök ezeket mondja: igaz az, hogy akárhany princípális kántor-tanító igénye csak 300 frtig terjed, míg a vele együttműködő fiatal osztálytanító 400 forintig. Nem ezen fiatal kartársaim érdekeit öhajtanám én csorbítani; hanem ezekének arányos emelésével a kántor-tanítók nyugdíjigényét is méltányosan kiegészítenni s különösen a kántori jövedelmet is, hogy úgy mondjam, nyugdíjra képessé tenni. És itt szabadjon azon meggyőződésemnek kifejezést adni, hogy ő exzellenziájában, dr. Wlassics Gyula miniszterünkben okunk van föltétlenül bizoni. Tehát előre, kedves Kartársaim! küzdjünk mi is a küzdőkkel azon előnyökért és jogokért, melyek a magyar hazafias érzelmi kath. néptanítót épen úgy megilletik, mint az ország azon többi tanítóit, a kik hazánkat és magyar nemzetünket igazán, őszintén szolgálják! Ezek után közgyűlésünket megnyitom. Zúgó tapsvihár és helyeslés követte az elnök szép beszédét. Ezután a mult évi közgyűlés jegyzőkönyve fölolvastottnak tekintetvén, az elnök a húsz esperesi kerület közgyűléseinek működését vázolja. A lefolyt esztendőben egyesületünk tagjai a húsz körben, az őrségi körnek rendkívüli gyűlésével együtt, negyvenegy közgyűlésben valóban életre való munkásságot fejtettek ki: ez az oka annak, hogy a központi bizottság nagyobb tevékenységére szükség volt s hogy a központi elnökség a 15 év lefolyása alatt ezen utolsóban végzett legtöbb dolgot. Munkásságunknak egyik legszebb jele, hogy a körökben összesen 54 elméleti és 36 gyakorlati előadás tartott. Jelentésemet bezárom, szívem mélyéből kívánva, hogy szép egyesületünk még sokáig, igen sokáig éljen és viragozzék: a mi természetesen csak akkor valósul meg, ha annak tagjai szeretettel, Istenbe vetett bizalom-

mal, türelennel és erős kitartással, mint egy test és egy lélek, iparkodnak elérni a célt, melyet egyesületünk magának föladatul kitűzött. Fejes János püspök iskolai tanító, egyesületi pénztáros jelentését a következőkben terjeszti elő: I. Az egyesületi pénztár bevétele volt 559 frt 81 kr., kiadás 450 frt 10 kr. Pénztármaradék 109 frt 71 kr. II. Az egyesületi segélyalap bevétele volt 808 frt 06 kr. Ezen összegből az alaptőkéhez csatoltattott 532 frt 48 kr. Pénztármaradék mint tartaléktőke 275 frt 58 kr. Alaptőke van 1899. aug. 31-én 6278 frt 00 kr. E helyen hálás köszönetet mond a pénztáros megyés-püspök urunk ó méltóságának a lefolyt egyesületi évben adományozott 200 lrtért, továbbá dr. István Vámos főszentelt püspök úr ó méltósága 50 frt kegyadományaért, III. Az országos római kath. tanítók segélyalapjára befolyt 227 frt 42 kr. IV. A szombathelyi egyházmegyei római kath. tanító-egyesület «Tanítók Háza»-nak alapjára befolyt tagdíjakban 311 forint, adományokban 501 frt 22 kr., összesen 812 frt 22 kr. Hálás köszönetet mond e helyütt a pénztáros Schély József nardai plébános urnak a Tanítók Háza-ra küldött 50 frt adományaért. Továbbá adakoztak: Mélt. és főt. dr. Stegmüller Károly pápai prélatus 10 frt, főt. Tóth Sándor helyei esperes-plébános úr 5 frt és főt. Dáneses János pápai esperes-plébános úr 2 frt. Tagdíjakban 1898. szeptember 13-tól befolyt 83 frt, adományokban 74 frt 30 kr., kamatokban 25 frt 29 kr. Összesen 182 frt 59 kr. A pénztáros jelentését a közgyűlés tudomásul veszi és egy indítványt terjeszt elő, melyet lapunk múlt számában első helyén adunk.

IRODALOM.

Ötödik Olvasókönyv

az osztott kath. elemi fiúiskolák 5. és 6. osztálya számára. A Szent-István-Társulat megbízásából szerkesztették: Mócsy Antal, Petrovics József és dr. Walter Gyula.

Az idő kereke nagyot fordult s e közben óriásit billent baira: ma az államhatalom a jobbik esetben is közömbös, de nem ritkán egyenesen ellenséges magatartása a vallásokkal szemben. A szabadság nevében pedig mindenteképen támadják, gúnyolják ama tanokat, melyek a vallásnak, különösen a katolikus vallásnak alapjait szolgálják. Nemesak a tudományos pályán haladó ifjúság van a tudomány szabadsága nevében mártalékot odadobva a sokszor hitetlen tanároknak, kik a klasszikus pogány műveltséget főbe helyezik a kereszténységnek, hirdetik a majomtatyságot, tagadják a keresztény értelemben vett lelket stb. Akrajzáros újságok, a panvirodalmi termékek stb. hitgúnyoló tartalmukkal, a szemérmetlen, sőt szemtelen képek, levelező-lapok behatolnak manapság még az egyszerű falvak kunyhóiba is és megméltelyezik azok lakóit. A szocialisztikus tanok is minél kevesebbet dolgozni, annál többet élvezni mindinkább terjednek.

Világos, hogy a hitkeröleszi oktatás-nevelésnek behatoltnak kell lennie, — hogy egy fölkapott szólammal éljek, melyekben kell e téren is szántani, — napjainkban, mint a múltban: mert immár növendékeinket nemcsak a belső, hanem a lépten-nyomon jelentkező külső ellenségektől is, — melyek hitét, erkölcsét, földi, égi boldogságát fenyegetik, — oltalmoznunk, a küzdelemre elők-zitenünk kell.

E célra minden tényezőnek meg kell a maga adóját hoznia, még az olvasási oktatásnak is, különösképpen pedig épen az Ötödik Olvasókönyvnek. A népiskola 5-6. évfolyamát végző növendékek ugyanis rendszerint belejezik a 6. osztállyal tanulmányukat: újat nem igen fognak tanulni, leginkább csak ismételnék az általános vagy gazdasági ismétlé, vagy iparos tanonc-iskolákban.

A hitéhez, hazájához hű tanító tehát azon van, hogy 5-6. év-olyambeli növendékeit minél inkább megerősítse, fölkepesítse ama harcok sikeres megvívására, melyek hitét, erkölcsét, hazafiságát, boldogságát veszélyeztetik.

Annál inkább teszi ezt, kell tennie a katolikus tanítónak, mivel e haza keresztény és magyar nemzeti jellegének föntartása immár csaknem kizárólag a katolikus iskolának képezi nemes, dicső föladatát.

A hatalom ugyanis, a hol csak teheti, államosítja, vagy legalább közössé teszi az iskolákat. Ezekben pedig lehetetlen kielégítő hitkeröleszi oktatást nyújtani, annál kevésbbé hitkeröleszi nevelni. Még ha van is az ilyen iskolákban rendes hitoktatás, — mi szintén gyakran hiányzik, — annak a hetenkinti pár órai hitoktatásnak hatását multhatatlanul megszüntetve a tanítóknak ilyen iskolákban való köteles közömbössége: sőt teljesen is tönkreteszi a tanítóknak esetleges ellenséges indulata a vallás iránt, mi szintén nem épen ritkaság.

A vallástalansággal pedig rendszeren együtt jár a hazafiatlanság. Mutatja a «romlott értelmiség» és a hitet, hazát tagadó szocialisták szomorú példája.

Am, hogy a katolikus iskola tanítója megfelelőhessen a föntebbiekben vázolt nemes föladatának, a mai viszonyok által követelt alkalmas olvasmányokat kellett az olvasókönyvbe fölvenni, s mivel ilyeneket készen nem találtam, írni kellett olyanokat, különösen «a hit- és erköleszi élet» körébe vagókat.

Lássunk ezek közül néhányat.

1. Az I. S. (vagyis az egyik év 8-ik olvasmánya): «A holtköz elő cselekedetei.» — A) Kunszt József, B) Haynald Lajos, C) Császka György, D) Kubinsky Mihály, E) «Emlékszed az előbbi fölött» — alcímekkel — főcímében elárulja a célt, hogy t. i. a növendékeket föl kell világosítani a katolikus egyházvagyion eredetéről; az alcímekbe foglalt életrajzokból meg kívünik, hogy egyháznagyjaink a holtköz jövedelmeit mily hőségesen fektetik be folyton élő s éltető intézményekbe. Ha a tanító megfelelő jóindulattal tárgyalja ezen olvasmányosorozatot, növendékei bizonyára nem fognak azokhoz esatlakozni, kik tudatlanságuk- és romlottságukban az egyházvagyion elutalajdonítását jogosnak, hasznosnak mondják.

2. A pogánytájságot a kereszténység rovására dicsőítők ellen celszerűen lehet fölhasználni az «I/10. Krisztus nélkül és Krisztussal» — meg «I/9. Embertelen mulatóság» című olvasmányokat. Az előbbi vázolja ama borzasztó állapotot, melyben Krisztus előtt a nő, a gyermek, a szegény, a nyomorék sinylődtek, valamint ama kedvező változást, mely ezek állapotában Jézus tanai következtében beállott. Az utóbbi a keresztények üldözését, a gladiatorok véres játékeit a rómaiaknál, valamint a jelenben a bika- és kakasviadalokat, állatkínzásokot itéli el, mint a melyek Jézus szelid szellemével ellenkeznek.

3. A hitetlenség borzasztóságát az «I/60. I. Napoleon» — de különösen a «I/61. A francia nagy forradalom» című olvasmányok mutatják be. Amannak bevezetésében olvassuk: «minden ember csak eszköz az Úr kezében és legyen még olyan hatalmas és eszes is, bukni kell, ha magát az isteni törvényekkel ellentétbe helyezi» — ez a tanulság t. i. I. Napoleon történetéből.

Az utóbbi olvasmány kimutatja, hogy egyrészt a testvériség, szabadság, egyenlőség hirdetője Jézus volt s nem a francia forradalmárok, kik meggyalázták eme szent eszméket. Kimutatja másrészt, hogy «az Isten mindig megbünteti a tőle való elpártolást, — s hogy az Istenből elfordult népek önmaguknak ellenségei» — mert «a bábeli torony építésénél beállott nyelvzavar mindig beáll a népek között, ha az Isten nélkül tervezgetnek, cselekednek.»

4. Hogy mily szépek, dicsők a katolikus Egyház intézményei s hogy mily nagy, főnségesen szép elhatározásokra képesit a hit — annak fölűntetésére alkalmasak az «I/11. Hithirdető a négerék közt.» — «I/8. A szerzetet hősei» Úrge, Czimmermann, Menyhart magyar hithirdetők életrajzaival. — «I/12. A szerzetesek.» — «I/13. A hithirdető a belpoklosok közt.» — «I/21. A szegényügy rendezése» — kapcsolatban a szent Vincze-egyletek s páduai szent Antal kenyere ismertetésével.

5. A majomtatyságot hirdetők ellen sikeresen hasz-

náható föl a «II.110. Ember és állat, vagy ész és szív» című olvasmány.

«A hazafüti és dimasztikus érzés ápolására, más régi olvasmányok mellett, különösen alkalmasak, mert e czébből irattak, illetve vétettek föl a következő új olvasmányok: «I.61. I. Ferencz József és Erzsébet királyi párt» — «I.63. Ezredéves ünneplések» — a hercegprímás kitünő beszédeivel. — «I.67. A kereszt védelmében» — a német császár emlékezetes beszéde. — «I.68. A nemzeti élet kitünőségei» — az ezek szobrainak föllállítására vonatkozó királyi kézirat. — «II.64. Szózat a farmazási jubileum alkalmából» — Vaszary Kólos hercegprímástól. — «II.94. Önségítő-egyesület.» — «I.107. Nemzeti életrevalóság I.» — «II.108. Nemzeti életrevalóság II.», — mely utóbbiak czélja odalátni, hogy neptani a munkásságot, takarékoságot ne csak keresztényi, de hazafias kötelességnek is ismerje: mert «egész polgárok teszik gazdaggá, hatalmassá a hazát» — s mert «a ki az ösöktől örökölt vagyont elfeésérti, az hazájából, elarulván a haza földjéből az ő hűségére bizott részt; ellenben honszerző az, ki visszaszerzi az ilyen módon elarult hazarészeket.» (Füv. Köv.)

Micsy Antal.

VEGYESEK.

A hol nincsen iskola. Bár az utóbbi években az iskola-fenntartók nagyon sokat tettek a népoktatás érdekében, mégis egész vidékek vannak, különösen az ország határseleim, hol népiskola nincs. Krassó-Szörény megyében az iskolázás az egész teregovai járásban nagyon gyöngy-lábon áll. E járásnak 22 községe van s ezekben összesen három elemi iskola. Az illetékes körök figyelmébe bízom, hogy ki fog terjedni a teregovai siralmas népoktatási viszonyokra is és a sürgős segítség nem fog elmaradni. A szolnoki, esztergomi, szatmári hitközségi iskolák helyett talán jobb volna, ha az állam oda fordítana pénzt, a hol a nemzeti közoktatás érdekében éppen a szükség. Mirevaló a gazdag alföldi városokat fölfentetni az iskolai terhek alól, csak azért, hogy az elállamosítás eszközölhető legyen. Félő, hogy ily eljárás mellett az állam olyannyira betömi az iskolákért való áldozatkészség forrásait, hogy a maga csekély erejével majd tényleg időelőtt esődot mond. És mi lesz akkor az elállamosított iskolákkal?!

A népiskolai tanítás új terve. Az Országos Közoktatási Tanács október 3-án délelőtt Beöthy Zsolt elnöke fejelet tartott ülésében a tanítóképző-intézeti tanterv revíziójának folytatólagos tárgyalásán kívül foglalkozott a kultuszminiszter leiratával, a mely arról értesíti a tanácsot, hogy a miniszter az osztott elemi népiskola új tantervét még az 1900—1901-iki évben életbe akarja léptetni. E végből sürgeti a tanító-egyesületektől és tanítólélektől beérkezett jelentések figyelembevételével a tanterv szövegének végleges megállapítását és az utasítások elkészítését. Az állandó bizottság a tanács népiskolai javaslatáról beérkezett szakjelentések földolgozás végett már korábban kiadta a népiskolai bizottságnak, a melyet ezúttal azzal is megbízott, hogy a népiskolai tanterv utasításnak szerkesztésére vonatkozólag oly időben terjeszsen konkrét javaslatot az állandó-bizottság elé, hogy ez a terv végleges szövegét s az utasításokról szóló jelentését december 1-jéig fölterjeszthesse a miniszternek.

A miniszter köszönete. A vallás- és közoktatásiügyi min. kir. miniszter Mócsy Imre tápiószecsői plebánusnak, aki az ottani róm. katolikus népiskola építésére 300 litot adományozott, köszönetét nyilvánította.

Adományok. Az esztergomi főegyházmegye főtanfőnöke, Walter Gyula apát-kanonok 50 forintot adott a madertárnai iskolának építési czéljokra.

Tanítók fuvarpénze. Javában állapítják meg a megyei országserzte a képviselőválasztási magas fuvardíjakat. Ebből az alkalomból nem érdektelen a kultuszminiszternek egyik legújabb rendelete, amely szintén a

fuvarpénzekről, még pedig a tanítók szegényesen apró fuvarpénzeiről szól. Ugyanis a községi és állami tanítók a megyei tanítógyűlésekre szűk anyagi viszonyaik miatt csak úgy mehetnek el, ha az állam vagy a község fuvardíjakat megtéríti. Trefort miniszter egy időben megvonta ezeket a fuvardíjakat, amikor éveken át erősen hanyatlott is a tanítók önképzési ügye, egyesületi élete és testületi szelleme. Wlassics Gyula miniszter most 61.449. szám alatt kimondotta, hogy «az újabban történt elvi megállapodás szerint a tengelyen való utazásoknál, akár magánosan, akár többedmagával történjék az utazás, kilométerenkint csak 7 krajczár számítható fölé. Eszerint például ugyanazon falunak 4 tanítója előtt az a feladat áll, hogy hol találjanak olyan kocsi, amely megügyel egy mértföldre 49. azaz negyvenkilenc krajczárért elvigye.

Az Athenaeum diszes naptárai közt az idén egy új naptár vonja magára figyelmünket s ez a Magyar Tanítók Naptára, melyet Ujváry Béla szerkesztett. Az új naptárnak ára 40 kr. Minden egyes példánya 2—2 krajcár jövedelmű tanítóknak vidéki középiskolákon tanuló hűbirtokdíjalapja javára. A megrendelések az Athenaeum-hoz (VII. ker., Kerepesi-út 54. sz.) intézendők.

Szerkesztői üzenetek.

H. I. Döczi-fürész. 1. Intézzem beadványt okmányainak visszaküldése érdekében a megyei közigazgatási bizottsághoz. 2. Miután a tanítói és kantori jövedelem díjlevélben nincs megkülönböztetve, e miatt a 600 forintnak felét veszik a nyugdíjba beszámítható jövedelemnek. Ez mindenesetre méltánytalan, de ez idő szerint így van. 3. Fizeteskiegészítésre igényt nem tarthat, mert a tanítói jövedelme — e szempontból — már 600 forintnak vétetik. Ez a kétféle mérték a katolikus tanítókkal szemben igazságtalanság; a katolikus egyesületek dolga, hogy a méltányos és jogos elbánás érdekében erőlyes mozgalmat indítsanak. — N. L. Pélis-Szt.-László. Beérkezett. Köszönet. — 333. A felségfolyamodvány elintézését nem lehet megsürgetni. Várjanak türelemmel. — J. R. Világos-pusztá. Megadtuk a feleletet. — A. J. Ruygolez. Ha az iskola nyilvános jellegű és őnt a püspöki hatóság megerősítette állásában, továbbá az iskolát fenntartó uradalom, mint fenntartó, a nyugdíjalapot megillető járulékot fizeti, ez esetben törvénytelen elbánásban részesítették, midőn a nyugdíjalapból mindezek daczára kizárták. Intézzem folyamodást a vallás- és közoktatásiügyi miniszteriumhoz. — K. J. Kapuvár. A magyarországi latin- és görög-zertartású római katolikus tanító segélyvalag központi bizottságának elnöke nagyszámban és föltisztelendő dr. Walter Gyula, apát-kanonok, Esztergom. — Cs. A. Geréz. Boesánat, előbb nem adhattunk feleletet. — G. L. Fokszabad. Jónni fognak. Köszönet. — Zs. J. g.-kath. kántor Telgárton. Tót nyelven megírott ily könyvet nem ismerünk. — B. A. Eger-Falmos. Az 1880. évi XXVII. t.-cz. 3. §-a szerint a tanítójelöltek és tanítók hadmentességi díjat nem kötelesek fizetni. — D. F. Pest-Nádudvar. A katolikus tanító papi párbért nem fizet. Ez oly ősi szokás, a melyet szabályokkal, intézkedésekkel nem kell támogatni. Ha a jegyző, mondjuk a hitközség, ezt önmagára kivetette és behajtani szándékolja, ez esetben forduljon méltányos elbírálásért az egyházmegyei hatósághoz. — F. J. Rüdnek. A tévedést mi is észrevettük s a kéziratban helyesbítettük.

Felölös szerkesztő: Ember Károly.

PÁLYÁZATOK.

Esztergom érseki megye.

A süttöi (Esztergomm.) róm. kath. népiskolánál a negyedik tanítói állás betöltendő. Javadalmazása: 400 forint évi készpénz, lakás egy szoba, fűtésre négy méter

a. Kötelessége az iskolaszék által kijelölendő osztályban tíz hónapon át tanítani, az iskolásokat a szentegyházba vezetni és fölöttük fölügyelni. Tanítási nyelv magyar, de a német nyelvbeni jártasság kívánatos. Csak képesített tanítók pályázhatnak. A süttöi róm. kath. iskolaszékhez intézett, kellőleg felszerelt folyamodványok *október hó 20-ig a róm. kath. plébánia-hivatalhoz* küldendők *Süttöre*, posta helyben. A tanítás november hó elején kezdetét veszi. 851 2—2

Csolnok (Esztergommegye) kath. iskolaszéké pályázatot nyit a negyedik tanítói állásra. Fizetése 800 korona, butorozott szoba. Pályázhatnak *október 20-ig* okleveles tanítók, tanítónők vagy óvónők. Német nyelv ismerete kívánatos, tanítónál orgonálásban való jártasság. *Iskolaszék*. 876 1—1

Morva-Szent-Janosi (Pozsonymegye) róm. kath. fiúiskolájának tanítói állomás betöltendő. Fizetése polgári evró 800 korona (nem oklevelesnek 700), butorozott szoba tűzeloanyaggal. Tannyelv: tót-magyar. Az állomást évközben elhagyni nem szabad. *Dobsa Mihály*, iskolaszéki elnök. 877 1—1

A **tardosi** róm. kath. kántor-tanítói állásra pályázat hirdették *felgő hó 30-ik* napjáig. Fizetése: Lakás: két szoba, konyha, kamara, istálló, szin, 14 hold 284 ööl szántó, 858 ööl kert, katasztrális jövedelme 58 forint 56 kr., bérleti jövedelme 120 forint, 40 ürméter kemény tuzifa 100 forint, párgabona 21 p. m. 63 forint, széna 30 forint, munkaváltás 70 forint, stóla (1800 lélek után) 50 forint, tandíj 50 forint, párber 68 forint 60 kr., ostyasütés 6 forint, fizetés-kiegészítés 7 forint, esetleg évetődös pótlék 50 forint, összesen 564 frt 60 kr. Folyó hó 31-én zené- és énekpróba, előnyvel bírnak a megjelenők: tanítási és egyház-szolgálati nyelv tót-magyar. A folyamodványok a **tardosi** róm. kath. iskolaszék elnökéhez, *Dusek János* esperes, tanfölügyelőhöz (Tardos, Komárommegye) nyújtandók be. 864 1—1

A **nadlányi** (Nyitra megye) kántor-tanítói állomásra folyó év *október 25-éig* pályázat hirdették. Az állomás javadalmazása: Lakása áll két szoba, egy konyha, egy kamara és istállóból. Hazikert 370 k. ööl, 4 hold és 1333 k. ööl szántóföld, melyet maga műveli, párber fejében 12 $\frac{1}{2}$ pozsonyi mérő búza, 27 és fél p. mérő rozs közésgéktől, 2 öl hasábbfa az iskola fűtésére, misé-ápitványokból 26 forint, egyházi pénztárból 4 forint 62 krajczár, ostyasütésért 6 forint 30 krajczár, ruhanosáért 10 forint 26 krajczár. Cantáció értéke közésgéktől 10 forint, stóla körülbelül 140 forint, mindennapi tankötelesek után a 2 forint, ismétlők után a 1 forint, körülbelül 180 forint, 2 darab marhára és sertésekre legeltetési jog, pásztort kántor-tanító fizeti. Köteles mindennap orgonálni, ifjúságot énekekre tanítani és zenészeket oktatni. A pályázók kérvényüket a **nadlányi** róm. kath. *iskolaszék*re címezzék. 881 1—1

Csevi (Esztergommegye) III. osztálytanítói állomásra a Népnevelő 38. számában jelzett pályázat *október 20-ig* megújítatik: pályázhatnak okleveles tanítók és okleveles tanítónők. *Plébános*. 879 1—1

Vámoshoz tartozó **Szabadi** fiókközségben a róm. kath. tanítói állásra *október 20-ig* pályázat hirdették. Javadalmazása: 1. Külencz kat. hold s 1185 ööl szántóföld s rét, melynek egy holdját a község megszántja. 2. 328 ööl kert. 3. Párpénz s harangozási díj körülbelül 24 forint. 4. Párgabona körülbelül 25 p. mérő. 5. Körülbelül 96 kéve rózse. 6. Tandíj 95 forint. Lakás egy szoba, zárt konyha, kamara, istálló s szinből áll. Folyamodványok főt. *Fellner Ferencz* esperes-plébánoshoz Vámosra, u. p. Kisbajes küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó. 866 1—1

Hegybányára (Hontmegye) okleveles kath. tanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetése: erdőkinestártól 258 forint, egyéb címeken 182 forint, iskolafűtésre 20 méter bakkfa. Tannyelv magyar-tót. Kötelessége: III—V. fiú elemi osztály s ismétlők vezetése. A folyamodványok a nagyméltóságú földművelésügyi magyar királyi miniszterre, mint kegyúrra címezzék, *folyó hó 25-ig Lútsay János* esperes-plébánoshoz Hegybányára küldendők. 868 1—1

Egri érseki megye.

A **pétervásári** (Hevesmegye) róm. kath. kántori állomásra pályázat hirdették a következő jövedelemmel: 1. egy konyha és öt szobából álló lakás, melyhez éléskamara, két pince és egy tehénistálló tartozik; 2. egy kat. hold 226 ööl szántóföld, egy kat. hold 1516 ööl rét; 3. közös legelőn legeltetési jog és erdőilletőség; 4. párberczimen: 350 pártól 350 veka gabona és 52 frt párberpénz, vagyis egy pártól 1 veka gabona és 15 kr. A földesgazdák tiszta búzát, a zsellérek rozstot szoktak adni; 5. tizenöt öl fa a politikai község által az udvarra szállítva; 6. mintegy 80 forint stóla; 7. Pétervására város pénztarából földmunkaváltás címén 8 frt, deputátum címén 2 frt 40 kr. Pályázni kívánók okleveleik s eddigi működéseikről szóló bizonyítványaikkal felszerelt kérvényeket a róm. kath. iskolaszék elnökéhez: *Kuesera Ferencz* pétervásári plébánoshoz *október hó 24-ig* küldjék el s *november hó 16-án*, esütörtökön reggel 8 órakor a próbaenkelen megjelenjenek. A megválasztottnak kötelessége leend a kántori teendők buzgó elvégzésén kívül a népet szent énekekre tanítani s a lelkeszi párber-lajstromot évenként elkészíteni. Az állomás a választás után egy hó múlva elfoglalható. 867 1—1

A **velezdi** (Borsodmegye) róm. kath. kántor-tanítói állomásra folyó év *november 6-ra* pályázat hirdették. Jövedelme: Egerből mint tanítónak 300 forint. A hívektől járó termény értéke 12 forint 50 krajczár. Tandíj fejenként 40 krajczár, 20 tanuló után 8 forint. Mint kántornak stóladíj 4 forint. Tisztességes lakás melléképülettel. Pályázók okleveleikkel a sajo-nemeti plébánián jelentkezzenek. Sajó-Nemeti, 1899. október 9. p. *Putnok Angyal János*, lelkész. 883 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

Handlova község (Nyitra megye) róm. kath. elemi népiskolájának megüresedett egy tanítói állásra ezennel pályázat hirdettek. Javadalmazása: 400 forint fizetés s egy szobából álló lakás. Pályázhatnak okleveles tanítók, tanítónők és óvónők, kik a német nyelvben is jártasok. Kellően felszerelt kérvények folyó év *október hó 21-ig* az iskolaszék elnökéhez intézendők. *Az elnökség*. 885 1—1

Győri püspöki megye.

Győri (Sopronmegye) főkegyház kántor-tanítói állomásra pályázatot hirdet *október végéig*. Jövedelme: Tüzmentes békes lakáson kívül a 400 forintot meghaladja. Gyermekek száma 70, tannyelv magyar. Kérvények a *eziréli plébánia-hivatalba* küldendők. 863 1—2

Munkási egyházmegye.

Az **alsó-vecerekzei** éneklész-tanítói állomásra pályázat hirdették. Jövedelme: 1. Négy szobából álló kütünő lakás, kamara, pince és igen jó karban levő melléképületekkel. 2. Huszonegy kat. hold elsőosztályú föld. 3. Husz szeker tuzifa. 4. Tizenkét köből zabpárber. 5. Tizenkét darab marhára legeltetési jog. 6. Stóla. 7. A hitközségtől készpénzben 106 forint. 8. Államsegély 190 forint. 9. A kegyúrtól kántori deputátum címén házhoz szállítva: a) 23 hektoliter búza; b) 66 hektoliter gabona; c) 11 hektoliter zab; d) 56 métermázsza széna. A pályázni óhajtó kántor-tanító urak fölkéretnek, hogy gróf Schönborn-Buchheim Ervin örök föméltóságához, mint kegyúrhoz címzett folyamodványaikkal és a szükséges mellékletekkel együtt folyó év *okt. hó 19-én* reggeli 9 órakor a felekezeti iskola tantermében megjelenni sziveskedjenek. Kelt Alsó-Vecerekben, 1899. október 2-án. *Halaktörics Bertalan*, esperes-lelkész. 852 2—2

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

A Körös-Ladányhoz (Békésmegye) tartozó **Bikaszigetpusztai** r. kath. iskolához tanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalmazás: tisztességes lakás, kert, 270 frt készpénz, terményekben: 8 métermázsza búza, 5—5 mmázsza árpa és tengeri, 5 öl tuzifa és a szükséges szalma fűtéshez saját használatra, 1 tehén, 1 sertésnek nyári legelő.

Tanítási nyelv magyar. A pályázó okleveles tanítók kérvényüket mélt. gróf Hoyos-Wenckheim Fulop úrnak ezmeve, alulírottához küldjék be *október 26-ig*. Az állomás november elején elfoglalandó. *Chalkó László*, plébános. 869 1—2

Nyitrai püspöki megye.

A szenevepécsi (Trencsénmegye) róm. kath. népiskoláján a tanítói állás megüresedvén, erre folyó évi *október 26-ig* pályázat hirdetteték, melynek jövedelme: állami segély emiatt volt 334 frt 30 kr., 30—40 tankezelet után 1 frt 25 kr., Szántóföld hasznobére 5 forint. Község pénztárából 11 forint. Lakása egy szoba, konyha és élel-kamrából áll. A tanterem fűtésére szükséges fát a tankezeletek hozzák. Okleveles pályázók a fentebb kitűzött napon folyamodványaikkal megjelenni sziveskedjenek a viszóli plébániai hivatalnál. Az állami segélyért 334 frt és 30 ertert a választás után azonnal további engedélyért kértet folyamodni. Kelt Viszolaon, 1899. október 15-én. *Frástóczy József*, plébános. 884 1—1

Kiszuczua-Ujhely (Trencsénmegye) róm. kath. népiskolájánál egy osztálytanítói állomás megüresedvén, annak okleveles tanítóval való betöltésére pályázatot hirdetek. Fizetése évi 400 forint, egyszobás lakás, 16 frt évi illetmény ezimén és a Belánszky-féle alapból 16—20 forint segély. Kellőleg felszerelt pályázati kérvények *október 25-ig* alulírott iskolaszéki elnök nevére küldendők. Kiszuczua-Ujhely, 1899. október 5. *Szmidt Kálmán*, iskolaszéki elnök. 882 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

A rózsza-lehotai (Nógrádmegye) római katolikus tanítói állásra *október 20-ig* pályázat hirdetteték. Javadalma: lakás, négy hold szántó, egy holdat a hívek mekálnak, consipató 13 hektó rozs, tandij ismetlőkkel együtt 75 frt 81 kr., 10 öl fa, melyből a tanterem is fűtendő, államssegély 195 frt. Köteles vasár- és ünnepnapon litániát vezetni. Tannyelv: tót-magyar. Divény (Nógrádmegye), 1899. október 9. *Szokoloeszky Benecz*, plébános. 887 1—1

A rimaszécsi (Gömörmegye) kántor-tanítói állásra *október 20-ig* pályázat hirdetteték. Jövedelme: földjöveldem, párber, tandij, tűzifa, 550—600 forintra megy. Kérvények *Braz János* plébánoshoz küldendők. A választás napja *október 24-re* tűzetik ki. 872 1—1

A czakói (Gömörmegye) tanítói állásra *október 20-ra* pályázat hirdetteték. Jövedelme: 400 forint készpénz, még 200 forint államssegélyből, 120 forint a hívektől, 21 forint egyházi segélyből áll. Lakás: 2 szoba, konyha, kamra, melléképülettel. Okleveles tanítónök is pályázhatnak. A kérvények *Braz János* rimaszécsi plébánoshoz ut. p. Rimaszécsi intézendők *október 24-ig*. 873 1—1

Szepesi püspöki megye.

Szepesvármegye felső- és alsó-erdőfalvi r. kath. kántor-tanítói állomásokra pályázat hirdetteték: évi fizetés állami segéllyel 400 forint, tanítási nyelv: német-magyar. Csak okleveles tanítók pályázhatnak. *Brezovits János*, ker. esperes, Nagy-Szalók. 875 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A gumiliczai róm. kath. tanítói állásra. Javadalma: két szoba, konyha, kamra, pinczéből álló új lakás, melléképületek, konyhakert: az iskolaépület mellett háromnegyed hold kaszáló — 15 forint; 9 hold szántóföld hasznalata, vagy e helyett 104 frt; 20 pozsonyi mérő rozs, 6 mérő búza a község által kiszolgáltatva; a községi pénztárból 220 frt készpénz, december 30-án, március 30-án és május 30-án kifizetve. 3 öl berekút használatra. A tanterem fűtéséről és tisztántartásáról a község gondoskodik. Oklevéllel felszerelt kérvények *október 28-ig* írt. *Szalay István* plébános, kerületi tanítófelügyelő úrhoz Turnuchára (Zalam.) küldendők. Az állás november 1-én elfoglalható. 886 1—2

Nagy-Köcskre róm. kath. tanítói állásra *október 25-ig* pályázhatnak. Jövedelem: gabona 24 mérő, búza 6 mérő, 2 öl fa, 105 forint készpénz, 8 és fél hold jó szántóföld s csekély stóla. Folyamodványok Káldra (Vasmege) a *plébánia-hivatalhoz* küldendők. 870 1—1

Borgata fiökközségbe róm. kath. tanítói állásra pályázhatnak *október 25-ig*. Jövedelme a Népnevelő 25-ik számában látható. Különben 400 forint készpénz, vagy termények, föld s tisztas lakás. Folyamodványok a káldi *plébánia-hivatalhoz* küldendők. (Vasmege). 871 1—1

Váczi egyházmegye.

A kis-szent-miklósi róm. kath. kántor-tanítói állomásra pályázat hirdetteték. Fizetése: 30 frt készpénz, az államtól kiegészítendő 282 frt 75 kr., 25 pár után egy véka rozs és 25 kr., 13 hold 918 öl szántóföld, 850 öl beltelek, házikert, lakás, konyha, kamra. Köteles ismétlősöket is tanítani. Folyamodványok *Krechnák János* plébánoshoz Gödi-Szödre intézendők. 865 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Veszprém-ráthóti róm. kath. népiskolához okleveles ötlen osztálytanító kerestetik. Fizetése: államssegéllyel 400 frt. Föltételek: a «Népnevelő» 30. számában közölve. Az állás november elsején elfoglalandó, és tanév közben el nem hagyható. Folyamodványok *október 20-ig a róm. kath. iskolaszékhez* intézendők. 874 1—1

GSEH ISTVÁN

orgonakészítő

Egerben, Felnémet-utcza 8. szám.

Elvállal és készít:

templomi orgonákat, régieket átala-
kít, javít, tisztít és hangol jótállás
mellett, pontosan és jutányos árban.

Orgona-építési műintézet.

RIEGER TESTVÉREK

Budapest, Garay-utcza 48.

Rieger Testvérek Jägerndorfi (Osztr.-Szil.) cs. és kir. udvari orgona-gyárának fiókja. Legolcsóbb árakon kiváló orgonákat szállítanak.

A cég 25 évi fennállása óta

700-on felül új orgonát

épített, melyek közül 255 esik Magyarországra, a többbit Norvégiába, Németországba, Romániába, Orosz-, Oiasz- és Törökországba szállították.

Orgona-árjegyzékek ingyen és bérmentve.

A vonatok indulása Budapest k. p. udvarról. — A vonatok érkezése Budapest k. p. udvarra.
Érvényes 1899. október hó 1-től.

Delelőtt					Délután					Delelőtt					Délután				
vonal szám	óra	perc	vonal neve	hová	vonal szám	óra	perc	vonal neve	hová	vonal szám	óra	perc	vonal neve	honnnan	vonal szám	óra	perc	vonal neve	honnnan
102	12 00	k.e.v.		Konstantinápoly	22	12 25	sz. v.		Bieske, N.-Kantiza	101	12 10	k.e.v.		London, Paris, Bécs	1027	12 20	v. v.		Budafok
102	12 40			Bécs, Paris, London	310	12 35			Hatvan	301	12 30			Konstantinápoly	311	12 25	sz. v.		Hatvan
32	6 20	v.v.		Nagy-Kantiza	2302	1 45	gy. v.		Fehring, Graz	645	5 00	tszsz.		Arad	301	12 50	gy. v.		Berlin, Ruttka
604	6 30	gy. v.		Győhérvár, N.-Szeben	504	1 55			Kolozsvár, Arad	321	5 20	v. v.		Ruttka, Berlin	903	1 05			Konstantinápoly
10	6 30	sz. v.		Bécs, Graz, Nagy-Kantiza	4	2 20			Bécs, Paris	1707	5 45	sz. v.		M.-Sziget	1901	1 25			Gyékényes, Pécs
402	7 10	gy. v.		Kassa, Munkács	16	2 30	sz. v.		Bieske	607	6 10			Brasso, Arad	403	1 30			Lemberg, Kassa
1002	7 10			Zágráb, Fiume, Róma	404	2 35	gy. v.		Kassa, Lawoczne, Lemberg	47	6 15	tszsz.		Bieske	3	1 45			London, Paris, Bécs
304	7 30			Ruttka, Berlin	904	2 40			Konstantinápoly	7	6 40			Bécs, Sopron	503	1 50			Kolozsvár, Arad
006	7 30	sz. v.		Belgrad, Bród	312	2 45	sz. v.		Hatvan	907	7 05			Belgrad, Bród	1301	2 05			Graz, Fehring
1508	7 30			Kassa, Poprad, Felka	510	2 55			Szolnok	507	7 10			Brasso, Kolozsvár	21	4 50	sz. v.		Bieske, N.-Kantiza
1008	8			Zágráb, Fiume, Pécs	3004	3 00	gy. v.		Zágráb, Fiume, Eszék	309	7 30			Hatvan	313	5 55			Hatvan
606	8 10			Arad, Brasso	1022	3 20	v. v.		Adony, Szabolcs, Paks	1303	7 35			Graz, Fehring	505	6 20			Brasso, Kolozsvár
508	8 30			Kolozsvár, Brasso	302	3 45	gy. v.		Ruttka, Berlin	501	7 50	gy. v.		Bukarest, Brasso	5	7 15	gy. v.		Bécs, Graz
6	8 50	gy. v.		Bécs, Graz	910	4 00	sz. v.		Szabadka	1021	7 55	v. v.		Paks, Adony, Szabolcs	605	7 20	sz. v.		Brasso, Arad
408	8 30	sz. v.		Munkács, M.-Sziget	12	4 30			Győr	1505	8 15	sz. v.		Kassa, P.-Felka	905	7 35			Belgrad, Eszék
1708	8 10			M.-Sziget, Stanislaw	308	5 20			Ruttka, Berlin	1005	8 20			Fiume, Zágráb, Eszék	305	7 45			Berlin, Ruttka, Szerecs
308	8 30			Ruttka, Berlin	508	5 45			Kolozsvár, Brasso	1003	8 40	gy. v.		Fiume	1007	8 00			Fiume, Zágráb, Pécs
1025	10 30	v. v.		Budafok	318	6 25			Hatvan	319	8 45	sz. v.		Hatvan	1705	8 10			Stanislaw, M.-Sziget
					1706	7 05			M.-Sziget, Stanislaw	509	9 15			Szolnok	1001	8 35	gy. v.		Róma, Fiume, Zágráb
					24	7 35			N.-Kantiza, Trieszt	11	9 25			Győr, Sz.-Fehérvár	407	8 40	sz. v.		Munkács, M.-Sziget
					1506	8 00			Kassa, Poprad, Felka	23	10 15			Trieszt, Fiume	1507	9 05			Kassa, P.-Felka
					1006	8 30			Zágráb, Fiume	307	10 20			Ruttka, Fülel	9	9 20			Bécs, Graz, N.-Kantiza
					406	8 40			Ungvár, Lemberg	909	10 30			Szabadka	303	9 25	gy. v.		Berlin, Ruttka
					48	9 00	tszsz.		Bieske						603	9 40			N.-Szeben, Gyula-Felervár
					502	9 15	gy. v.		Kolozsvár, Bukarest						25	9 45	sz. v.		Trieszt, Fiume
					1004	9 30	sz. v.		Eszék, Bród						401	10 00	gy. v.		Munkács, Kassa
					1004	9 55			Fehring, Graz										
					608	10 00			Arad, Brasso										
					908	10 20			Belgrad, Eszék, Bród										
					8	10 45	sz. v.		Bécs										
					322	11 00	v. v.		Ruttka, Miskolcz										

A vonatok indulása Budapest ny. p. udvarról. — A vonatok érkezése Budapest ny. p. udvarra.
Érvényes 1899. október hó 1-től.

Delelőtt					Délután					Delelőtt					Délután				
vonal szám	óra	perc	vonal neve	hová	vonal szám	óra	perc	vonal neve	hová	vonal szám	óra	perc	vonal neve	honnnan	vonal szám	óra	perc	vonal neve	honnnan
102	12 00	k.e.v.		Konstantinápoly	6104	12 05	sz. v.		Czegled, Szolnok	101	12 50	k.e.v.		Konstantinápoly	171	12 55	sz. v.		Palota-Ujpest
102	1 00			Bécs, Paris, London	172	12 15			Palota-Ujpest	705	5 30	o.e.v.		Konstantinápoly	703	1 25	gy. v.		Bukarest
100	5 30	sz. v.		Palota-Ujpest	136	12 25			Nagy-Maros	163	5 40	sz. v.		Palota-Ujpest	173	1 40	sz. v.		Palota-Ujpest
110	6 10	o.e.v.		Bécs, Ostende	4106	12 50			Dorog	151	6 20			Vác	103	1 50	gy. v.		Paris, Bécs
402	6 30	sz. v.		Esztergom	174	1 05			Palota-Ujpest	165	6 30			Palota-Ujpest	175	3 00	sz. v.		Palota-Ujpest
6102	6 40			Czegled, Szolnok	104	1 45	gy. v.		Bécs, Paris	117	6 40			Bécs	135	4 00			Nagy-Maros
008	6 55			Palota-Ujpest	176	2 20	sz. v.		Palota-Ujpest	6101	6 50			Szolnok, Czegled	6103	4 20			Szolnok, Czegled
602	7 05	v. v.		Lajosmizse	704	2 30	gy. v.		Bukarest	709	7 15			Verciorova	4103	4 40			Esztergom
1402	7 30	gy. v.		Zsolna, Berlin	144	2 35	sz. v.		Érsekujvár	4165	7 25	tszsz.		Dorog	177	5 40			Palota-Ujpest
106	8 00			Bécs	4104	2 40			Esztergom	217	7 35			Berlin, Zsolna	115	6 05			Bécs, Zsolna
708	8 15			Temesvár, Orsova	720	2 45			Czegled	167	7 45	sz. v.		Palota-Ujpest	179	6 50			Palota-Ujpest
712	8 30	sz. v.		Temesvár	6014	3 05	v. v.		Lajosmizse	6011	7 50	v. v.		Lajosmizse	711	7 00			Temesvár
170	8 15			Palota-Ujpest	716	4 25	sz. v.		Szeged, Szolnok	127	8 20	sz. v.		Párkány-Nána	707	7 40	gy. v.		Orsova, Temesvár
116	9 25			Bécs, Zsolna	178	4 30			Palota-Ujpest	4101	8 35			Esztergom	181	8 25	sz. v.		Palota-Ujpest
					128	4 40			Nagy-Maros	713	8 45			Szolnok, Kecskemet	125	8 35			Nagy-Maros
					180	6 00			Palota-Ujpest	1403	9 45	gy. v.		Berlin, Zsolna	6013	8 45	v. v.		Lajosmizse
					1404	6 20	gy. v.		Zsolna, Berlin	169	10 10	sz. v.		Palota-Ujpest	105	9	gy. v.		Bécs
					140	6 30	sz. v.		Párkány-Nána	715	10 55			Szeged	1401	9 25			Berlin, Zsolna
					710	7 00			Verciorova	143	11 05			Érsekujvár	4111	9 35	v. v.		Esztergom
					4112	7 10	v. v.		Esztergom						109	9 55	o. e. v.		Ostende, Bécs
					182	7 40	sz. v.		Palota-Ujpest						719	10 05	sz. v.		Szolnok, Czegled
					218	9 05	tszsz.		Zsolna, Berlin						101	11 50	k. e. v.		London, Paris, Bécs
					118	9 35	sz. v.		Bécs										
					706	10 15	o. e. v.		Konstantinápoly										
					714	10 35	sz. v.		Szeged, Temesvár										
					152	10 45			Vác										

A vonatok indulása Buda-Császárfürdő kitérőről.

4002	6 16	sz. v.		Esztergom	4003	12 30	sz. v.		Dorog
					4004	2 20			Esztergom
					4012	7 05	v. v.		Esztergom

A vonatok érkezése Buda-Császárfürdő kitérébe.

4013	7 34	v. v.		Dorog	4003	4 46	sz. v.		Esztergom
4001	9 02	sz. v.		Esztergom	4011	9 35	v. v.		Esztergom